

Rapport 5325

DORPSSTRAAT 34 T/M 42, OUD GASTEL

R.M. van der Zee

Dorpsstraat 34 t/m 42, Oud Gastel (gemeente Halderberge)

Een bureauonderzoek

R.M. van der Zee

Colofon

ADC Rapport 5325

Dorpsstraat 34 t/m 42, Oud Gastel (gemeente Halderberge)
Een bureauonderzoek

Auteur: R.M. van der Zee

In opdracht van: JAWEL Bouw B.V.

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 1 april 2021

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
E. Schrijer

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel. 033-299 81 81
E-mail info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding en administratieve gegevens	6
2 Bureauonderzoek	8
2.1 Doelstelling en vraagstelling	8
2.2 Methodiek	8
2.3 Resultaten	8
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie	16
3 Aanbeveling	17
Literatuur	18
Geraadpleegde websites	19
Lijst van afbeeldingen en tabellen	19

Samenvatting

In opdracht van JAWEL Bouw B.V. heeft ADC ArcheoProjecten in december 2020 en februari en maart 2021 een bureauonderzoek uitgevoerd naar de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden op de locatie Dorpsstraat 34 t/m 42 (alleen de even nummers) in Oud Gastel, gemeente Halderberge. De aanleiding voor het onderzoek is de herontwikkeling voor woningbouw van de locatie. Aangezien de plannen niet passen binnen het huidige bestemmingsplan, dient ten behoeve van het opstellen van een nieuw bestemmingsplan een planologische procedure te worden doorlopen.

Op basis van het bureauonderzoek is een gespecificeerde verwachting opgesteld. Het plangebied ligt landschappelijk gezien op een uitloper van een langgerekte, zuidoost-noordwest georiënteerde dekzandrug. In de top van het dekzand kunnen, indien deze niet verstoord is door grondbewerking in de periode Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd, archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum t/m Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn. De resten kunnen bijvoorbeeld bestaan uit overblijfselen van kleine kampementen van jager-verzamelaars of permanente nederzettingen van landbouwers. Hierbij moet opgemerkt worden dat de aanwezigheid van dergelijke resten tot op heden in het onderzoeksgebied niet zijn aangetoond. Dit kan voortkomen uit een onderzoekslacune of verband houden met de, ondanks de iets hogere ligging en veronderstelde afwezigheid van veenbedekking, relatief natte omstandigheden of geïsoleerde ligging. Het merendeel van de bekende vindplaatsen in West-Brabant wordt op dekzandruggen aangetroffen en in mindere mate op de flanken van deze ruggen.

In de 13^e eeuw ontstond het huidige Oud Gastel. Op grond van de ligging in de historische kern moet rekening worden gehouden met antropogeen bewerkte of opgebrachte lagen waarin vondstmateriaal (zoals aardewerk, baksteen, glas, aardewerk, dierlijk bot enzovoorts) is aan te treffen. Resten van bebouwing in de vorm van muurwerk, vloeren en uitbraaksleuven zijn op basis van oude kaarten met name in het noordelijk en zuidelijk deel van het plangebied aan te treffen.

Als gevolg van de sloop en herbouw van panden en de aanleg van ondergrondse infrastructuur in de verleden wordt rekening gehouden met plaatselijke bodemverstoring.

Concluderend kan worden gesteld dat in het plangebied vanwege de ligging op een uitloper van een dekzandrug sprake is van een middelhoge tot hoge verwachting voor resten uit de periode Neolithicum t/m Vroege Middeleeuwen en vanwege de ligging in een historische dorpskern een hoge verwachting voor resten uit de periode Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd. Om reden van verstoringen geldt voor de periode Laat-Paleolithicum t/m Mesolithicum een lage verwachting.

ADC ArcheoProjecten adviseert om in het plangebied, na de bovengrondse sloop van de huidige bebouwing, een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P). Het doel van dit onderzoek is het onderzoeken van de eventuele aanwezigheid van archeologische resten alsook de gaafheid, omvang, datering en conservering daarvan. De exacte invulling van de archeologische werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Wij wijzen erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd:	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

In opdracht van JAWEL Bouw B.V. heeft ADC ArcheoProjecten in december 2020 en januari en februari 2021 een bureauonderzoek uitgevoerd naar de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden op de locatie Dorpsstraat 34 t/m 42 (alleen de even nummers) in Oud Gastel, gemeente Halderberge (afb. 1 en 2). De aanleiding voor het onderzoek is de herontwikkeling voor woningbouw van de locatie. Aangezien de plannen niet passen binnen het huidige bestemmingsplan, dient ten behoeve van het opstellen van een nieuw bestemmingsplan een planologische procedure te worden doorlopen.

Sinds 1 juli 2016 is de Erfgoedwet in werking getreden en is de Monumentenwet 1988 komen te vervallen. De bepalingen van een deel van de Monumentenwet zijn opgenomen in de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de toekomstige Omgevingswet. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is. Op grond van de Erfgoedwet moeten archeologische (verwachtings)waarden gewaarborgd zijn in het bestemmingsplan. Een nieuw bestemmingsplan zal worden getoetst aan de vigerende archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart stedelijk gebied Oud Gastel.¹ Op deze kaart ligt het plangebied deels in een zone met een hoge verwachting en deels in een zone met een lage verwachting.

Omdat de archeologische vrijstellingsgrenzen worden overschreden dient de initiatiefnemer in het kader van de planologische procedure een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).² Behalve de protocollen van de vigerende KNA zijn de uitvoeringskaders van Programmabureau RWB gevolgd.

¹ Molenaar *et al.* 2005.

² SIKB 2018.

De volgende administratieve gegevens zijn van toepassing:

opdrachtgever:	JAWEL bouw B.V. Dhr. P. Jakobs Plantagebaan 120 4725 RB Wouwse Plantage Tel.: 0165 - 85 44 20 E-mail: peter@jawelbouw.nl
fasen AMZ-cyclus:	bureauonderzoek
aanleiding:	planologische procedure ten behoeve van woningbouw
locatie:	Dorpsstraat 34 t/m 42 (even)
plaats:	Oud Gastel
gemeente:	Halderberge
provincie:	Noord-Brabant
kadastrale gegevens:	gemeente Oud en Nieuw Gastel sectie D nummer 2639, 2640, 3795, 3833 en 5343
kaartblad:	43H (1:25.000)
oppervlakte plangebied:	4.435 m ²
coördinaten:	NW: 90.722 / 400.537 ZO: 90.783 / 400.475 NO: 90.800 / 400.530 ZW: 90.721 / 400.472
bevoegde overheid met contactgegevens:	Gemeente Halderberge Postbus 5 4730 AA Oudenbosch Tel.: 14 0165 E-mail: gemeente@halderberge.nl
deskundige namens de bevoegde overheid met contactgegevens:	regioarcheologen Programmabureau RWB Postbus 503 4870 AM Etten-Leur Tel.: 076 - 502 72 29 E-mail: regioarcheologie@west-brabant.eu
goedkeuring rapport door bevoegde overheid:	verondersteld, geadviseerde wijzigingen zijn doorgevoerd
Archis-zaaknummer:	4927460100
ADC-projectcode:	4220376
auteur:	R.M. van der Zee
autorisatie:	E. Schrijer
periode van uitvoering:	december 2020 en januari t/m maart 2021
beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van bestaande bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Tijdens het bureauonderzoek worden diverse bronnen geraadpleegd, wat leidt tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als de conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of archeologische waarden in het plangebied worden verwacht. Als dit het geval is, zal zo mogelijk de aard, de omvang, de diepteligging en de datering van deze waarden worden beschreven. Indien mogelijk zal de omvang worden weergegeven op een kaart.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied, beschrijving huidig gebruik en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied is gelegen in de dorpskern van Oud Gastel (afb. 1 en 2). Het betreft de kadastrale percelen gemeente Oud en Nieuw Gastel sectie D nummer 2639, 2640, 3795, 3833 en 5343. De locatie wordt aan de west- en oostzijde begrensd door openbare wegen, respectievelijk de Dorpsstraat en de Eikenlaan en aan de noord- en zuidzijde door bebouwing en erven van de Dorpsstraat 32 en 46 en de Eikenlaan 5 en 7. De totale omvang van het plangebied bedraagt 4.435 m².

Het plangebied is voor bijna de helft bebouwd. De bebouwing in het centrale en zuidelijk deel bestaat uit een drietal winkelpanden (Dorpsstraat 34, 36 en 38a t/m 40d). Deze dateren volgens de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG)³ uit respectievelijk 1972, 1935 en 1992. Het onbebouwde deel bestaat, behoudens een smalle strook met klinkers aan de straatzijde ter hoogte van het winkelpand van de Dorpsstraat 38a t/m 40d, uit achtererven. Deze zijn volledig bestraat met tegels.

Van het pand van de Dorpsstraat 38a t/m 40d, ook wel bekend als 'Winkelcentrum Oud Gastel', zijn bouwtekeningen beschikbaar. Hieruit blijkt dat het pand op staal gefundeerd is. De aanlegdiepte van de funderingen ter plaatse van de buitenmuren varieert van 80 tot 150 cm –peil, waarbij tevens grondverbetering is toegepast. De binnenmuren zijn minder diep gefundeerd. Op de funderingsbalken rust een 13 cm dikke betonvloer. Er zijn geen kruipruimte of kelders aanwezig. Van de overige panden zijn geen bouwtekeningen beschikbaar. Op basis van informatie van de opdrachtgever moet worden aangenomen dat deze zijn gefundeerd op gemetselde fundaties en dat er geen kelders aanwezig zijn.⁴

De bebouwing in het noordelijk deel bestaat uit een herenhuis uit 1860 met bijbehorende voormalige tuinmanswoning en schuur (Dorpsstraat 42). Het onbebouwde deel bestaat uit een

³ <https://bagviewer.kadaster.nl>

⁴ E-mail de heer P. Jakobs (JAWEL bouw B.V.) d.d. 28 januari 2021.

achtererf en tuin. De funderingsconstructie van de aanwezige bebouwing is niet bekend. Gegevens hieromtrent worden als minder relevant beschouwd aangezien deze bebouwing vanwege de rijksmonumentale status behouden blijft.

Recentelijk is door Wematech Bodem Adviseurs B.V. een milieuhygiënisch verkennend bodemonderzoek uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn nog niet beschikbaar.

In het kader van het onderzoek zijn gegevens met betrekking tot de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen opgevraagd bij het KLIC.⁵ Uit de ontvangen gegevens blijkt dat de ondergrondse infrastructuur geconcentreerd is in het westelijk deel van het plangebied. Het gaat hierbij om huisaansluitingen die van de openbare weg naar de aanwezige bebouwing lopen.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 200 m rondom het plangebied. De begrenzing van deze zone is gebaseerd op het gegeven dat hierbinnen sprake is van voldoende informatie om een uitspraak te doen over de archeologische verwachting die representatief is voor het plangebied.

Het voorgenomen initiatief op onderhavig plangebied bestaat uit een herontwikkeling voor woningbouw. Hiervoor zal de huidige bebouwing van de Dorpsstraat 34 t/m 40 worden gesloopt. Vervolgens zal een complex bestaande uit twaalf appartementen en zes patiowoningen worden gerealiseerd. Bij het ontwerp van de nieuwbouw zal gelet op de ligging ten opzichte van het aangrenzende rijksmonument, aan Dorpsstraat 42, de monumentencommissie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) worden betrokken. De nieuwbouw zal vermoedelijk op staal worden gefundeerd. De exacte verstoringsdiepte bij deze vorm van fundatie is nog niet bekend. In het ontwerp zijn geen kelders opgenomen.

De consequentie van de voorgenomen ontwikkeling kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologische kaart van Nederland 1:50.000 ⁶	Formatie van Twente ⁷ , dekzand dikker dan 2 m (kaartcode: Tw3) en dekzand dunner dan 2 m op de Formatie van Kedichem ⁸ (kaartcode: Kd)
Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 (landsdekkende, digitale versie) ⁹	niet geclassificeerd
Bodemkaart van Nederland 1:50.000 (landsdekkende, digitale versie) ¹⁰	bebouwing (bodemcode: lh), aangrenzende eenheid: laarpodzol, lemig fijn zand (bodemcode: cHn23)
Turf op Kaart ¹¹	zone 7E, geen veenbedekking
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3; afb. 6) ¹²	Circa 1,9 m +NAP

⁵ KLIC oriëntatiemelding 200118944.

⁶ Rijks Geologische Dienst 1980.

⁷ verouderde terminologie, volgens huidige lithostratigrafische indeling (TNO 2013) Formatie van Bostel, Laagpakket van Wierden.

⁸ verouderde terminologie, volgens huidige lithostratigrafische indeling (TNO 2013) Formatie van Waalre.

⁹ Alterra 2008.

¹⁰ Alterra 2014.

¹¹ <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dict/gis/digitale-kaarten.html>

¹² ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer.

Geologische ontwikkeling

De diepere ondergrond van het onderzoeksgebied bestaat uit vroeg- en middenpleistocene afzettingen, hoofdzakelijk uiterst fijn tot zeer grof zand, die volgens de huidige lithostratigrafische indeling¹³ tot de Formatie van Stramproy behoren. De afzettingen zijn ten dele eolisch gevormd, deels onder periglaciale condities.¹⁴ Verder komen kleinschalige fluviaal gevormde afzettingen voor.

De Formatie van Stramproy wordt afgedekt door een pakket dekzand, dat behoort tot het Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Boxtel. Dit dikte bedraagt, afgaande op profielen van in het onderzoeksgebied verrichte geologische boringen¹⁵, 230 tot 280 cm. Dit zand is gevormd tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (115.000 tot 11.700 jaar geleden).

In begin van het Weichselien was er nog vrij veel vegetatie, waardoor de zandverstuivingen slechts een lokaal karakter hadden.¹⁶ In het Pleniglaciaal (Midden-Weichselien) was de vegetatie vrijwel verdwenen, waardoor op grote schaal verstuiving kon optreden. Het dekzand uit deze periode is veelal horizontaal gelaagd en er komen lemige banden in voor.

In het Laat-Glaciaal (Laat-Weichselien) werd opnieuw op grote schaal dekzand afgezet. De gronden van deze afzettingen hebben in het landschap meer reliëf dan het eerder gevormde dekzand. De dikte is meestal minder dan 1 m, alleen daar waar het hoge ruggen en koppen vormt is de afzetting dikker.

Aan het eind van het Weichselien en in het begin van het Holoceen, het huidige geologische tijdvak dat 11.700 jaar geleden aanving, nam de vegetatie toe, waardoor de verplaatsing van zand door de wind steeds minder werd en het dekzand reliëf gefixeerd raakte. De hoogteverschillen weerspiegelen vaak het reliëf van de oudere afzettingen in de ondergrond.¹⁷

Door het geleidelijk vochtiger worden van het klimaat steeg de grondwaterspiegel. Daardoor werden op lage plekken met een stagnerende waterafvoer de omstandigheden gunstig voor veenvorming, hetgeen tot uitdrukking komt op de paleogeografische kaarten van het onderzoeksgebied (afb. 7). Vanaf 1000 tot 500 voor Chr. breidde het veen zich sterk uit en bedekte uiteindelijk grote delen van het oorspronkelijke dekzandlandschap. Gezien de relatief lage ligging van het dekzandoppervlak moet worden aangenomen dat de lagere delen van het onderzoeksgebied ook veenbedekking hebben gekend.¹⁸ Mogelijk heeft de dekzandrug ter plaatse van het huidige Oud Gastel als veenvrij 'eiland' boven het natte landschap uitgestoken. Volgens de digitale kaart van de provincie Antwerpen 'Turf op kaart'¹⁹ reikte de maximale veenbedekking tot circa 500 m ten zuidwesten van het plangebied.

Vanaf het midden van de 12^e eeuw werd het veen in West-Brabant op grote schaal afgegraven.²⁰ Deze ontwikkeling was ingegeven door de sterke vraag naar brandstof, die nodig was voor de groeiende bevolking en nijverheid in de Vlaamse en later ook Hollandse steden. Daarnaast werd ook veel veen afgegraven ten behoeve van de selnering, het afgraven van door de zee overspoeld veen om daaruit door verbranding zout te kunnen winnen.

De ontwatering en het in cultuur nemen van de veengebieden leidde tot een aanzienlijke bodemdaling door inklinking en oxidatie.²¹ Hierdoor kwamen de ontgonnen veengebieden steeds lager te liggen ten opzichte van gemiddeld zeeniveau en overstromden zij regelmatig. Door de

¹³ TNO 2013.

¹⁴ De Mulder *et al.* 2003.

¹⁵ <http://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens>, geologische boringen B43H0331 en B43H0333.

¹⁶ Stouthamer *et al.* 2015.

¹⁷ Stichting voor Bodemkartering 1967.

¹⁸ <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dict/gis/digitale-kaarten.html>

¹⁹ *ibid.*

²⁰ Jongmans *et al.* 2013.

²¹ Stichting voor Bodemkartering 1967.

steeds verder voortgaande daling van het maaiveld en de doorgaande zeespiegelstijging, kreeg de zee in Middeleeuwen toegang tot de veengebieden. Dit gebeurde aanvankelijk via kleine rivieren, die de afwatering van de zand- en veengebieden verzorgden. Bij een grote stormvloed van 1421, de Sint Elizabethsvloed, ontstonden talrijke nieuwe geulen en werden bestaande waterlopen sterk vergroot. Door de geulen werd het veengebied opgedeeld in talrijke veeneilanden die geleidelijk met kalkrijke zavel en klei overslibd raakten. Tegen het pleistocene zandgebied ontstonden aanwassen van zavel en klei op dekzand, soms nog met een tussenliggende veenlaag. Genoemde mariene afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Walcheren binnen de Formatie van Naaldwijk. De verbreiding hiervan reikt tot circa 170 m ten zuidwesten van het plangebied (Oudedijk). Het huidige Oud Gastel, met inbegrip van het plangebied, is vanwege de iets hogere ligging tijdens de Sint Elizabethsvloed niet overstroomd.

Kort na de Sint Elizabethsvloed werden grote gebieden op de zee herwonnen (zie bewoningsgeschiedenis).²²

Geomorfologische situatie van het plangebied

Hoewel het plangebied op de Geomorfologische Kaart van Nederland 1:50.000²³ in een zone ligt die niet gekarteerd is, kan op basis van extrapolatie van aangrenzende kaarteenheden worden aangenomen dat het zich op een langgerekte, noord-zuid georiënteerde dekzandrug bevindt. Deze aanname wordt ondersteund door het AHN-hoogtebeeld (afb. 6), die ter plaatse van de kern van Oud Gastel een hoger gelegen zone, met een maaiveldhoogte van circa 2,0 tot 2,5 m +NAP, laat zien. Zowel in westelijke als in oostelijke richting neemt de maaiveldhoogte geleidelijk af, naar respectievelijk 0,20 en 0,80 m +NAP.

Bodemkundige situatie van het plangebied

Op de Bodemkaart van Nederland 1:50.000 (landsdekkende, digitale versie)²⁴ ligt het plangebied in een zone die is aangeduid als 'bebouwing' (bodemcode: |h). Deze zone beslaat de bebouwde kom van Oud Gastel en betreft een gebied waarvoor geen bodemkundige gegevens beschikbaar zijn. Op basis van extrapolatie van aangrenzende kaarteenheden kan worden afgeleid dat de oorspronkelijke bodem ter plaatse waarschijnlijk uit laarpodzolgronden in lemig fijn zand bestaat of heeft bestaan.

Laarpodzolgronden zijn oudere bouwlandgronden en worden gekenmerkt door een mestdek.²⁵ Dit dek is evenals bij de enkeerdgronden door plaggenbemesting ontstaan, maar heeft met 30 à 50 cm een geringere dikte. Ze worden verder gekenmerkt door een humusinspoelingshorizont (humuspodzol-B) en komen voor in gebieden met ondiepe grondwaterstanden.

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

Beleids- en waardekaarten

In 2011 is voor het grondgebied van de gemeente Halderberge een archeologische verwachtings- en beleidskaart vervaardigd (afb. 8). Deze is gebaseerd op verschillende periode-specifieke verwachtingskaarten. Op zowel de archeologische verwachtingskaart voor nederzettingslocaties van jager-verzamelaars (Laat-Paleolithicum-Neolithicum) als de archeologische verwachtingskaart voor nederzettingslocaties van vroege landbouwers (Neolithicum-Vroege Middeleeuwen) ligt het plangebied in een zone waarvoor vanwege bebouwing geen verwachting wordt uitgesproken. Op de archeologische verwachtingskaart voor nederzettingslocaties van landbouwers (Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd) ligt het noordelijk en zuidelijk deel van het plangebied in een zone met historische bebouwing. Het centrale deel van het plangebied valt hier buiten.

²² ibid.

²³ Alterra 2008.

²⁴ Alterra 2014.

²⁵ De Bakker 1966.

Op de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant (CHW, herziening 2016)²⁶ ligt het plangebied in een zone die is aangeduid als van hoge historische stedenbouwkundige waarde (oude dorpskern Oud Gastel, De Stoof). Daarnaast ligt het plangebied in een zone die is aangeduid als van provinciaal cultuurhistorisch belang (West-Brabantse Venen).

Op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME1.2) is in en rond het plangebied geen militair erfgoed aangegeven.²⁷

Op de Archeologische Monumentenkaart (AMK, 2014)²⁸ maakt het plangebied geen deel uit van een terrein met een vastgestelde archeologische waarde. Ook in het gedefinieerde onderzoeksgebied zijn dergelijke terreinen niet aanwezig. Archeologische rijksmonumenten zijn evenmin aanwezig.

Archis3-meldingen

Binnen het gedefinieerde onderzoeksgebied zijn in Archis3 verschillende archeologische vondstmeldingen en onderzoeksmeldingen geregistreerd (zie voor de ligging afb. 9). Deze worden in onderstaande alinea's besproken.

In verband met de aanleg van riolering is voor de Dorpsstraat – Karolinastraat een bureauonderzoek uitgevoerd naar de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden.²⁹ Geconcludeerd werd dat het tracé zich ter plaatse van een dekzandrug bevindt, waarvan een groot deel tijdens de maximale veenbedekking in het gebied waarschijnlijk niet overgroeid was met veen. Op basis hiervan moet rekening worden gehouden met archeologische resten uit de periode van het Laat-Paleolithicum t/m de Vroege Middeleeuwen. Vanwege de ligging in de kern van Oud Gastel, waarvan de oorsprong tenminste teruggaat tot in de 13^e eeuw, moet tevens rekening worden gehouden met archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd. In verband met de bestaande civieltechnische belemmeringen werd een opgraving, variant archeologische begeleiding geadviseerd. Het is niet bekend of de werkzaamheden inmiddels zijn uitgevoerd.

Voor de locatie Dorpsstraat 37 en 37a, vrijwel direct ten westen van het plangebied, is een bureauonderzoek uitgevoerd naar de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden.³⁰ Dit werd gevolgd door de uitvoering van een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek. Het verkennend booronderzoek wees uit dat de natuurlijke ondergrond, in overeenstemming met het bureauonderzoek, uit matig siltig, zeer fijn dekzand (Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Bostel) bestaat. Het dekzand was, met uitzondering van één boring 1, afgedekt door een 60 tot 100 cm dikke humushoudende bovengrond (Aap-horizont), die verband houdt met het grondgebruik in het verleden. De bovengrond werd plaatselijk afgedekt door een 35 cm dik puin- en baksteenhoudend pakket en/of modern ophoogzand. Het puin- en baksteenhoudend pakket werd in verband gebracht met de dorpsontwikkeling van Oud Gastel. Op grond van het ontbreken van (aanwijzingen voor) diepe verstoringen werd door de gemeente Halderberge een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) noodzakelijk geacht. Dit onderzoek is nog niet uitgevoerd.

Voor de locatie Dorpsstraat 5, op circa 150 m ten zuidwesten van het plangebied, is een bureauonderzoek uitgevoerd naar de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden.³¹ Dit werd gevolgd door de uitvoering van een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek. Op basis van het bureauonderzoek gold een hoge verwachting voor resten van historische bebouwing (12^e-eeuws en later). Deze verwachting werd bevestigd door het booronderzoek, waarbij vanaf 70 cm –mv bouwpuin en mogelijk muurresten werden aangetroffen. Op basis van de resultaten werd aanbevolen door planaanpassing de verstoringdiepte van de geplande

²⁶ <https://www.brabant.nl/onderwerpen/kunst-cultuur-en-erfgoed/erfgoed/cultuurhistorische-waarden-in-brabant>

²⁷ <http://www.ikme.nl>

²⁸ Sinds 2014 wordt de Archeologische Monumentenkaart niet meer bijgehouden door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De huidige AMK moet daarom als een statisch bestand worden beschouwd.

²⁹ zaakidentificatie 4756891100, Melis 2020.

³⁰ zaakidentificatie 4776363100, Van der Zee 2020.

³¹ zaakidentificatie 2355597100 (Archis2 onderzoeksmeldingsnummer 50.244), Vansweevelt 2012.

werkzaamheden tot maximaal deze diepte te beperken. Indien dit niet mogelijk is, werd aanbevolen de bouwwerkzaamheden archeologisch te begeleiden. Het is niet bekend of de werkzaamheden inmiddels zijn uitgevoerd.

Voor de locatie achter het voormalige stadhuis, op circa 160 m ten zuidwesten van het plangebied is een archeologische vondstmelding geregistreerd.³² Deze heeft betrekking op een put uit de late Nieuwe tijd. Hierbij moet worden opgemerkt dat ten aanzien van de juistheid van deze melding enige twijfel bestaat.

Voor de locatie Centrumontwikkeling Oud Gastel, op circa 170 m ten zuiden van het plangebied, is eveneens een bureauonderzoek uitgevoerd naar de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden.³³ Dit onderzoek is aangevuld met een veldinspectie waarbij zes boringen zijn uitgevoerd. In de vier boringen die in het oostelijk deel zijn verricht, is waargenomen dat de bodem nog de kenmerken van de oorspronkelijke podzolgrond vertoont. Dit hangt waarschijnlijk samen met het gebruik in het verleden als weiland en boomgaard. Ondanks de beperkte verstoringen werd hier geen vervolgonderzoek aanbevolen, omdat vanuit landschappelijk oogpunt de kans klein werd geacht dat er archeologische vindplaatsen aanwezig zijn.

In de boringen die in het westelijk deel zijn verricht, is waargenomen dat de bodem sterk is verstoord. Hierbij werd opgemerkt dat in deze zone slechts twee boringen zijn geplaatst vanwege verharding en bebouwing en dat deze mogelijk niet representatief zijn voor dit gebied. Vanwege de ligging in de historische kern is geadviseerd de werkzaamheden archeologisch te begeleiden, omdat onderzoek in de omgeving geen resultaten heeft opgeleverd en ook het veldonderzoek geen concrete aanwijzingen heeft opgeleverd voor (resten van) historische bebouwing. Het is niet bekend of de werkzaamheden inmiddels zijn uitgevoerd.

Voor de locatie Parkstraat, op circa 200 m ten zuiden van het plangebied, zijn diverse onderzoeken uitgevoerd: een bureauonderzoek³⁴, een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek³⁵ en een proefsleuvenonderzoek.³⁶ Vanwege de grote hoeveelheid kabels en leidingen is het onderzoek beperkt tot het graven van vijf kleine putten. Hierin werd vastgesteld dat de bodemopbouw uit een dik opgebracht pakket bestond. In geen van de putten werd een oude bodem aangetroffen. Op basis hiervan werd aangenomen dat deze is verstoord. Tijdens het onderzoek kwamen twee greppels en een aantal paalkuilen aan het licht. Gezien de vondsten uit de sporen (aardewerk en dakpan uit de 18^e tot 20^e eeuw) en de gegevens op het historisch kaartmateriaal werd aangenomen dat deze verband houden met een gebouw uit het einde van de 19^e of het begin van de 20^e eeuw. Omdat er geen sprake was van een behoudenswaardige vindplaats, werd verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk bevonden.

Op de locatie Markt 13, op circa 130 m ten zuidoosten van het plangebied, is naar aanleiding van de uitbreiding van een pand een archeologische begeleiding (conform protocol proefsleuven en opgraven) uitgevoerd.³⁷ De begeleiding betrof het toezicht houden op het uitgraven van een funderingssleuf (80 cm -mv) en het vloergedeelte (25 cm -mv). Het onderzoeksgebied had een oppervlakte van ca. 40 m² en was vóór de sloop in gebruik als tuin of achterkoer. Tijdens de begeleiding zijn onder de verharding diverse oudere ophogingslagen aangetroffen. Omdat de aanleg van het vlak beperkt was tot 80 cm -mv kon de bodemopbouw niet in detail bestudeerd worden. Wel kon met zekerheid gezegd worden dat er geen sporen en muurresten aanwezig waren. Mogelijk bevinden deze zich op een dieper niveau.

³² zaakidentificatie 2917518100 (Archis2 waarnemingsnummer 38.105).

³³ zaakidentificatie 2162054100 (Archis2 onderzoeksmeldingsnummer 23.389), Hensen 2007.

³⁴ zaakidentificatie 3988055100, Verhoeven 2016a.

³⁵ zaakidentificatie 4001183100, Verhoeven 2016b.

³⁶ zaakidentificatie 4010774100, Verhoeven & Hensen 2016.

³⁷ zaakidentificatie 4563438100, Hazen & Jennes 2018.

Gebouwde monumenten

In en rond het plangebied zijn verschillende gebouwde monumenten (rijks- en gemeentelijke monumenten) aanwezig. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om panden uit de tweede helft van de 19^e eeuw en het eerste kwart van de 20^e eeuw.³⁸

Historische kring

Ten behoeve van aanvullende archeologische en historische informatie is heemkundekring 'Het land van Gastel' (secretariaat via e-mail hetlandvangastel@ziggo.nl) benaderd. Hierop is aangegeven dat men over de locatie geen archeologische informatie beschikbaar heeft.³⁹

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden

Bewoningsgeschiedenis

Over de vroegste bewoning van het gebied in en rond het huidige Oud Gastel is niets bekend. Uit het 'Synthetiserend onderzoek naar de bewoningsgeschiedenis van het westelijk deel van het Brabants zandgebied'⁴⁰ blijkt dat vindplaatsen uit alle perioden tot aan de volle Middeleeuwen volledig ontbreken. Toch is het niet uit te sluiten dat delen van het gebied bewoonbaar zijn geweest. De vraag is of de 'leegte' in genoemde perioden een onderzoekslacune betreft of dat het gebied in werkelijkheid natter is geweest dan wordt verondersteld en daardoor niet aantrekkelijk voor bewoning.

De naam Gastel is naar alle waarschijnlijkheid afgeleid van "Gestele" wat betekent: "hoge grond tussen twee waterlopen".⁴¹ In het jaar 1275 na Chr. werd 'Gestele', dat later is verbasterd tot Gastel, voor het eerst genoemd in een geschreven bron. In dat jaar schonken Arnoud van Leuven, heer van Breda en zijn vrouw Elisabeth aan de cisterciënzerabdij Sint Bernard in Hemiksem bij Bornem de novale tienden vallende onder de parochie van 'Gestele'.

Binnen het voormalig allodium (een onroerend goed waarover bij erven geen belasting hoefde te worden betaald) van de Heren van Breda bevonden zich enclaves. Dat waren gebieden die door de hertogen van Brabant geschonken werden aan een verdienstelijke dienstman of kloosterorde. Het meest uitgestrekte allodium heette 'Gestele'. Het bestond uit het huidige Gastel met daarbij de plaatsen Oudenbosch en Hoeven met aangrenzende gebieden. De bewoning was in deze periode geconcentreerd op de hogere zandgronden te midden van de lager gelegen veengebieden. Men leefde van de turf- en zoutproductie. Met name onder invloed van de abdij van Sint Bernard nam de turfwinning een hoge vlucht.

Nadat Arnoud van Leuven in 1287 was gestorven, werd het Land van Breda gesplitst in de heerlijkheden Breda (de latere Baronie) en Bergen op Zoom (het latere Markizaat). Gastel werd door beide Heren bestuurd.

Als gevolg van de turfwinning daalde het maaiveld en werd het gebied gevoelig voor overstromingen. De overstromingen vormden de aanleiding tot de aanleg van dijken, zoals de Oudedijk (150 m ten zuidwesten van het plangebied) en in het verlengde daarvan de Achterdijk. Het hoogtepunt van deze overstromingen betrof de Sint Elisabethsvloed van 1421. Hierbij ontstond rondom het huidige Oud Gastel, dat iets hoger lag en niet overstroomd raakte, een uitgestrekt slikken- en gorzengebied. Nadat de gronden voldoende hoog waren opgeslibt, werden ze opnieuw in gebruik genomen voor de landbouw.

In 1458 werd Gastel definitief aan Bergen op Zoom toebedeeld. De nieuwe aanwas leidde tot het besluit om dijken rond het gebied van Gastel aan te leggen. Op 25 oktober 1550 verleende Keizer Karel V toestemming tot het indijken van het buitendijkse gors. In de zomer van 1551 kwam de inpoldering gereed, maar op 13 januari 1552 overstroomde het land weer. In de zomer van 1552

³⁸ CHW-codes BK087-003078, BK087-003080, BK087-003081, BK087-003092 en BK087-003093.

³⁹ e-mail de heer A. Schijvenaars (Heemkundekring 'Het Land van Gastel') d.d. 1 maart 2021.

⁴⁰ Ball & Van Heeringen (red.) 2016.

⁴¹ <https://www.heemkundekringhetlandvangastel.nl/>

waren de dijken hersteld. De nieuwe polders rond Gastele werden vernoemd naar de opdrachtgever en staan nu nog bekend als 's Heer Jans Land' (vernoemd naar Jan van Glymes IV).

Oude kaarten

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Jaartal	Historische situatie
Kopie van de kaart van Jan Symonszoon Indervelde (afb. 10) ⁴²	1556	?
'Comitatis Zelandiae nova descriptio : , Anno 1636, N. Visscher excudebat', Claes Jansz. Visscher ⁴³	1636	?
Kaarte der Heerlykheden Oud en Nieuw Gastel (afb. 11) ⁴⁴	1746	?
Minuutplan van de gemeente Oud- en Nieuw-Gastel (afb. 12) ⁴⁵	1811-1832	perceel 446 (gedeeltelijk): huis, schuur en erf percelen 448 en 452 (gedeeltelijk): boomgaard percelen 449 en 450: moestuin perceel 451 (gedeeltelijk): huis, brouwerij en erf
Topografisch Militaire Kaart (TMK) ⁴⁶	1838-1857	bebouwing, tuin of achtererf
Bonnekaart ⁴⁷	1870	idem
Bonnekaart (afb. 12) ⁴⁸	1897	idem
Bonnekaart ⁴⁹	1911	idem
Bonnekaart ⁵⁰	1925	idem
Topografische kaart ⁵¹	1940	idem
Topografische kaart	1959	idem
Topografische kaart	1968	idem
Topografische kaart	1980	idem
Topografische kaart	1989	idem, woonwijk ten oosten van het plangebied
Topografische kaart	2009-2018	idem

Op de vroegste kaarten van het gebied, zoals een kopie van de kaart van Jan Symonszoon Indervelde (1565) en de kaart 'Comitatis Zelandiae nova descriptio : , Anno 1636, N. Visscher excudebat' van Claes Jansz. Visscher' (1636), worden de verschillende dorpskernen, polders, doorgaande wegen en waterlopen afgebeeld (afb. 10). Vanwege de geringe mate van detail geven deze kaarten geen informatie over de situatie in het plangebied. De 'Kaarte der Heerlykheden Oud en Nieuw Gastel' laat de percelering zien (afb. 11). Omdat bebouwing op deze kaart slechts schematisch is weergegeven, geeft deze kaart alleen een indicatie, maar geen informatie over de situatie in het plangebied.

De oudste kadasterkaart, het minuutplan van de gemeente Oud- en Nieuw-Gastel uit 1811-1832, geeft wel specifieke informatie over het plangebied (afb. 12). Op deze kaart bestaat Oud Gastel uit een bebouwingslint aan weerszijden van de voorlopers van de huidige Dorpsstraat, Markt en Kerkstraat. Het plangebied zelf beslaat een zestal percelen of delen ervan. Het meest noordelijke perceel (nummer 451) en het meest zuidelijke perceel (nummer 446) zijn bebouwd. Uit de bijbehorende Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel (OAT) wordt het 'soort der eigendommen' omschreven als respectievelijk 'huis, brouwerij en erf' en 'huis, schuur en erf'. Gezien de grootte

⁴² <http://www.geschiedkundigekringboz.nl/de-oudste-kaarten-van-west-brabant/>

⁴³ <https://www.uvaerfgoed.nl/beeldbank>

⁴⁴ <https://www.archieven.nl>

⁴⁵ Kadaster 1811-1832.

⁴⁶ Wolters-Noordhoff Atlasproducties 1990.

⁴⁷ Bureau Militaire Verkenningen 1870.

⁴⁸ Bureau Militaire Verkenningen 1897.

⁴⁹ Bureau Militaire Verkenningen 1911.

⁵⁰ Bureau Militaire Verkenningen 1925.

⁵¹ <http://www.topotijdreis.nl>

gaat het vermoedelijk om herenhuizen. De overige percelen zijn onbebouwd. Van deze percelen wordt het 'soort der eigendommen' omschreven als boomgaard (nummers 448 en 452) en moestuin (nummers 449 en 450).

De Topografisch Militaire Kaart (TMK)⁵² uit 1838-1857 en de Bonnekaarten uit 1870, 1897, 1911 en 1925⁵³ geven een met het minuutplan uit 1811-1832 vergelijkbaar beeld van het plangebied (afb. 13). De voornaamste verandering is dat op de Bonnekaart van 1897 ook bebouwing aan de straatzijde verschijnt.

Op de topografische kaarten uit de periode 1940 t/m 2019⁵⁴ is te zien dat de omvang van de bebouwing geleidelijk toeneemt totdat de huidige situatie ontstaat. In deze periode werd een deel van de woonhuizen gesloopt ten behoeve van de realisatie van winkelcentrum Oud Gastel. Een foto uit 1968 toont de situatie enkele jaren voor de sloop (afb. 14).

2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie

De eerste, voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag *"Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?"* kan als volgt worden beantwoord:

Het plangebied is landschappelijk gezien gelegen op een uitloper van een langgerekte, zuidoost-noordwest georiënteerde dekzandrug. In de top van het dekzand (Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Boxtel) kunnen, indien deze niet verstoord is door grondbewerking in de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd, archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum t/m Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn. De resten kunnen bijvoorbeeld bestaan uit overblijfselen van kleine kampementen van jager-verzamelaars of permanente nederzettingen van landbouwers. Hierbij moet opgemerkt worden dat de aanwezigheid van dergelijke resten tot op heden in het onderzoeksgebied niet zijn aangetoond. Dit kan voortkomen uit een onderzoekslacune of verband houden met de, ondanks de iets hogere ligging en veronderstelde afwezigheid van veenbedekking, relatief natte omstandigheden of geïsoleerde ligging. Het merendeel van de vindplaatsen in West-Brabant worden op dekzandruggen aangetroffen en in mindere mate op de flanken van de ruggen.⁵⁵

In de 13^e eeuw ontstond het huidige Oud Gastel. Op grond van de ligging in de historische kern moet rekening worden met antropogeen bewerkte of opgebrachte lagen waarin vondstmateriaal (zoals aardewerk, baksteen, glas, aardewerk en dierlijk bot) is aan te treffen. Resten van bebouwing in de vorm van muurwerk, vloeren en uitbraaksleuven zijn op basis van oude kaarten met name in het noordelijk en zuidelijk deel van het plangebied aan te treffen.

Als gevolg van de eerdere sloop en herbouw van panden en de aanleg van ondergrondse infrastructuur moet rekening worden gehouden met plaatselijke bodemverstoring.

Concluderend kan worden gesteld dat in het plangebied vanwege de ligging op een uitloper van een dekzandrug sprake is van een middelhoge tot hoge verwachting voor resten uit de periode Neolithicum t/m Vroege Middeleeuwen en vanwege de ligging in een historische dorpskern een hoge verwachting voor resten uit de periode Late Middeleeuwen t/m Nieuwe tijd. Om reden van verstoringen geldt voor de periode Laat-Paleolithicum t/m Mesolithicum een lage verwachting.

De beantwoording van de tweede onderzoeksvraag *"Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?"* is als volgt:

Nee, het plangebied is niet voldoende onderzocht. Geadviseerd wordt na de bovengrondse sloop van de huidige bebouwing een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) uit te voeren (zie hoofdstuk 3).

⁵² Bureau Militaire Verkenningen 1990.

⁵³ Bureau Militaire Verkenningen 1870, 1897, 1911, 1925.

⁵⁴ <https://www.topotijdreis.nl>.

⁵⁵ Ball & Van Heeringen (red.) 2016.

3 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om in het plangebied, na de bovengrondse sloop van de huidige bebouwing, een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P). Het doel van dit onderzoek is het vaststellen van aan- of afwezigheid van archeologische resten. Daarnaast wordt de gaafheid, omvang, datering en conservering daarvan onderzocht om te kunnen bepalen of de resten behoudswaardig zijn. De exacte invulling van de archeologische werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Wij wijzen erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Alterra**, 2008: *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000; Landsdekkend digitaal bestand*.
- Alterra**, 2014: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000; Landsdekkend digitaal bestand*.
- Bakker, H. de**, 1966: *De subgroepen van het systeem van bodemclassificatie voor Nederland*. In: Boor en Spade XV p. 25-41. Wageningen.
- Ball, E.A.G. & R.M. van Heeringen (red.)**, 2016: *Westelijk Noord-Brabant in het Malta-tijdperk. Synthetiserend onderzoek naar de bewoningsgeschiedenis van het westelijk deel van het Brabants zandgebied*. Nederlandse Archeologische Rapporten 51. Amersfoort.
- Bureau Militaire Verkenningen**, 1870, 1897, 1911 & 1925: *Oudenbosch, blad 622, 1:25.000*.
- Hazen, P.L.M. & N. Jennes**, 2018: *Een onderzoek in het historische dorpscentrum van Oud Gastel. Een archeologische begeleiding aan Markt 12 te Oude Gastel (gemeente Halderberge)*. ADC rapport 4561. Amersfoort.
- Hensen, G.**, 2007: *Plangebied centrumontwikkeling Oud Gastel, gemeente Halderberge, archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)*. RAAP-notitie 2328. Weesp.
- Jongmans, A.G., M.W. van den Berg, M.P.W. Sonneveld, G.J.W.C. Peek & R.M. van den Berg van Saparoea**, 2013: *Landschappen van Nederland. Geologie, bodem en landgebruik. Deel 2*. Wageningen.
- Kadaster**, 1832: *Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan gemeente Oud & Nieuw Gastel sectie D genaamd Het Dorp eerste blad (MIN10122D01)*.
- Melis, J.**, 2020: *Archeologisch Bureauonderzoek Stamriool Dorpsstraat - Karolinastraat, Oud Gastel, Gemeente Halderberge*. Rapport SOB Research projectnummer 2718-1911. Heinenoord.
- Molenaar, S. & G.H. de Boer & D. Demey**, 2005: *Gemeente Halderberge; archeologische verwachtings- en advieskaart*. RAAP-rapport 1129. Amsterdam.
- Moonen, B.J.**, 2011: *Ons ongeschreven verleden; beleidsnota archeologie gemeente Halderberge*. RAAP rapport 2180. Weesp.
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff & Th.E. Wong**, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.
- Rijks Geologische Dienst**, 1980: *Geologische kaart van Nederland 1:50.000 43 Oost Willemstad*. Haarlem.
- SIKB**, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA)*. Gouda.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1967: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 43 Oost Willemstad*. Wageningen.
- Stouthamer, E., K.M. Cohen & W.Z. Hoek**, 2015: *De vorming van het land. Geologie en geomorfologie*. Utrecht.
- TNO**, 2013: *Lithostratigrafische Nomenclator van de Ondiepe Ondergrond, versie 2013*.
- Vansweevelt, J.**, 2012: *Plangebied Dorpsstraat 5 te Oud Gastel, gemeente Halderberge; archeologisch voor-onderzoek: een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek veldonderzoek*. RAAP-notitie 4217. Weesp.
- Verhoeven, M.P.F.**, 2016a: *Plangebied Parkstraat/parkeerterrein Jumbo te Oud Gastel, gemeente Halderberge; een archeologisch bureauonderzoek*. RAAP-notitie 5504. Weesp.
- Verhoeven, M.P.F.**, 2016b: *Verkennend booronderzoek, plangebied Parkstraat (parkeerterrein Jumbo) te Oud Gastel, gemeente Halderberge*. RAAP-Adviesdocument 828. Weesp.
- Verhoeven, M.P.F. & G. Hensen**, 2016: *Plangebied Parkstraat in Oud Gastel, gemeente Halderberge; een archeologisch proefsleuvenonderzoek*. RAAP-notitie 5652. Weesp.
- Vos, P. & S. de Vries**, 2013: *2^e generatie palaeogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0)*. Utrecht.
- Wolters-Noordhoff, Atlasproducties**, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000, deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857*. Groningen.
- Zee, R.M. van der**, 2020: *Dorpsstraat 41 en 41a, Oud Gastel (gemeente Halderberge). Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*. ADC rapport 5109. Amersfoort.

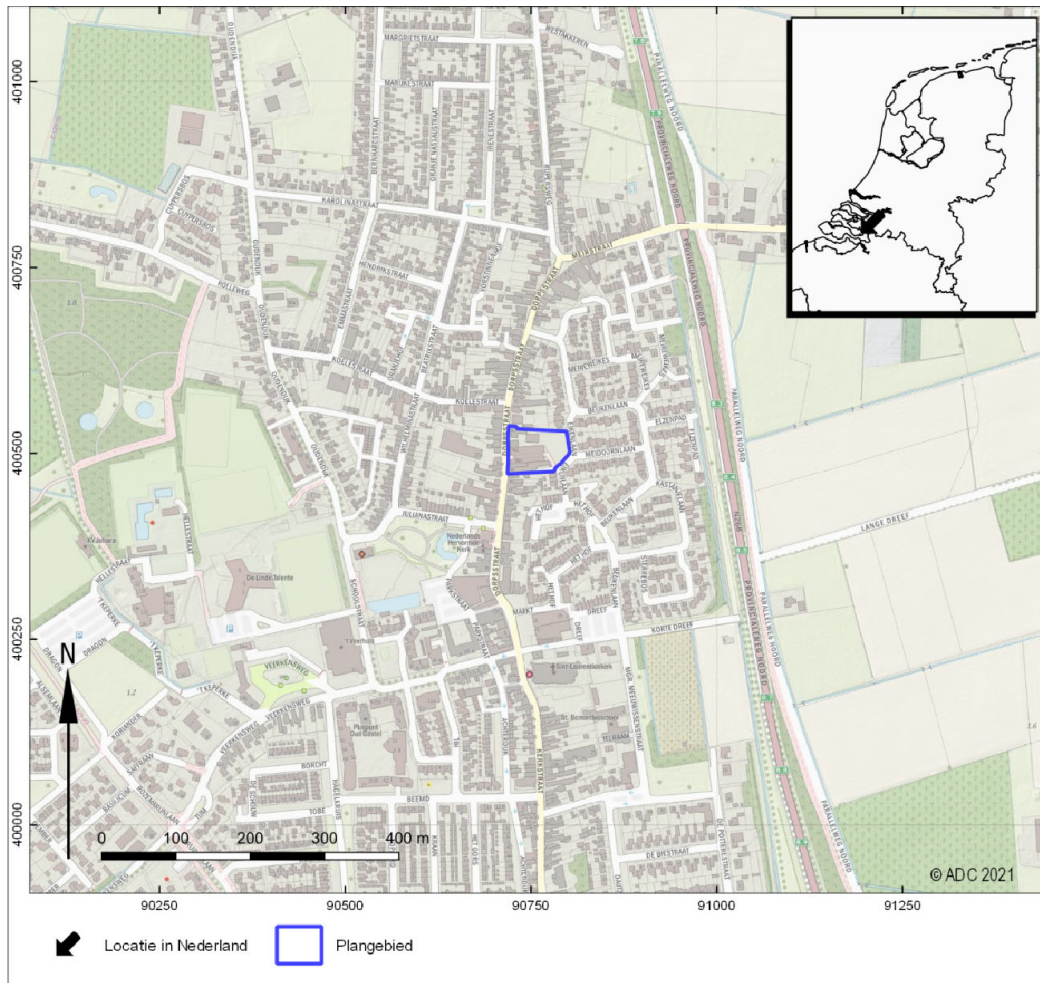
Geraadpleegde websites

<http://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>
<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>
<https://archis.cultureelerfgoed.nl/>
<https://bagviewer.kadaster.nl>
<https://easy.dans.knaw.nl>
<https://www.archieven.nl>
<https://www.brabant.nl/onderwerpen/kunst-cultuur-en-erfgoed/erfgoed/cultuurhistorische-waarden-in-brabant>
<https://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens>
<https://www.heemkundekringhetlandvangastel.nl/>
<https://www.kadaster.nl/>
<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/dict/gis/digitale-kaarten.html>
<https://www.uvaerfgoed.nl/beeldbank>
<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl/>
<http://www.bodemdata.nl>
<http://www.bodemloket.nl>
<http://www.geschiedkundigekringboz.nl/de-oudste-kaarten-van-west-brabant/>
<http://www.ikme.nl>
<http://www.ruimtelijkeplannen.nl>
<http://www.topotijdreis.nl>

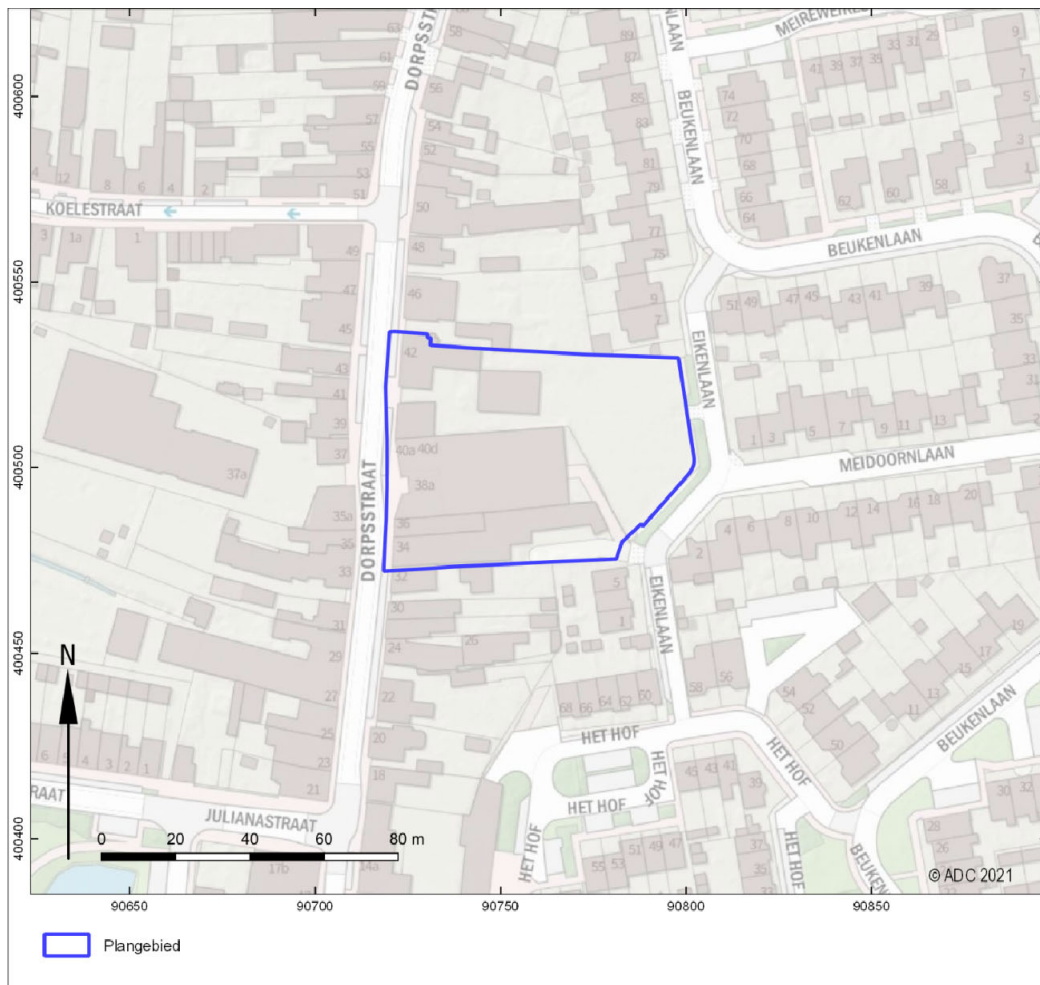
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Plangebied op een luchtfoto
Afb. 4 Bouwtekening van het winkelpand aan de Dorpsstraat 38a t/m 40d (Winkelcentrum Oud Gastel)
Afb. 5a Plattegronden en gevels nieuwbouw appartementen
Afb. 5b Plattegronden gevels en nieuwbouw patiwoningen
Afb. 6 Plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3)
Afb. 7 Paleogeografische kaarten van de periode Laat-Paleolithicum – Nieuwe tijd (naar Vos & De Vries 2013)
Afb. 8 Plangebied op een uitsnede van de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart stedelijk gebied Oud Gastel (naar Molenaar et al. 2005)
Afb. 9 Plangebied op een kaart met AMK-terreinen en Archis-meldingen
Afb. 10 Oud Gastel op een uitsnede van de kopie van de kaart van Jan Symonszoon Indervelde (1565)
Afb. 11 Globale ligging van het plangebied (blauwe cirkel) op een uitsnede van de Kaarte der Heerlykheden Oud en Nieuw Gastel (1746)
Afb. 12 Begrenzing van het plangebied geprojecteerd op het minuutplan van de gemeente Oud en Nieuw Gastel (1811-1832)
Afb. 13 Plangebied op uitsneden van Bonnekaarten en topografische kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw
Afb. 14 Foto uit 1968 van de Dorpsstraat ter hoogte van het plangebied met op de voorgrond het Mastboomhuis en op de achtergrond de woonhuizen die plaats hebben gemaakt voor winkelcentrum Oud Gastel

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

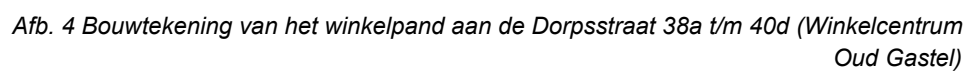
Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

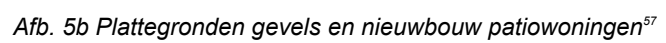
Afb. 3 Plangebied op een luchtfoto

Afb. 5a Plattegronden en gevels nieuwbouw appartementen⁵⁶

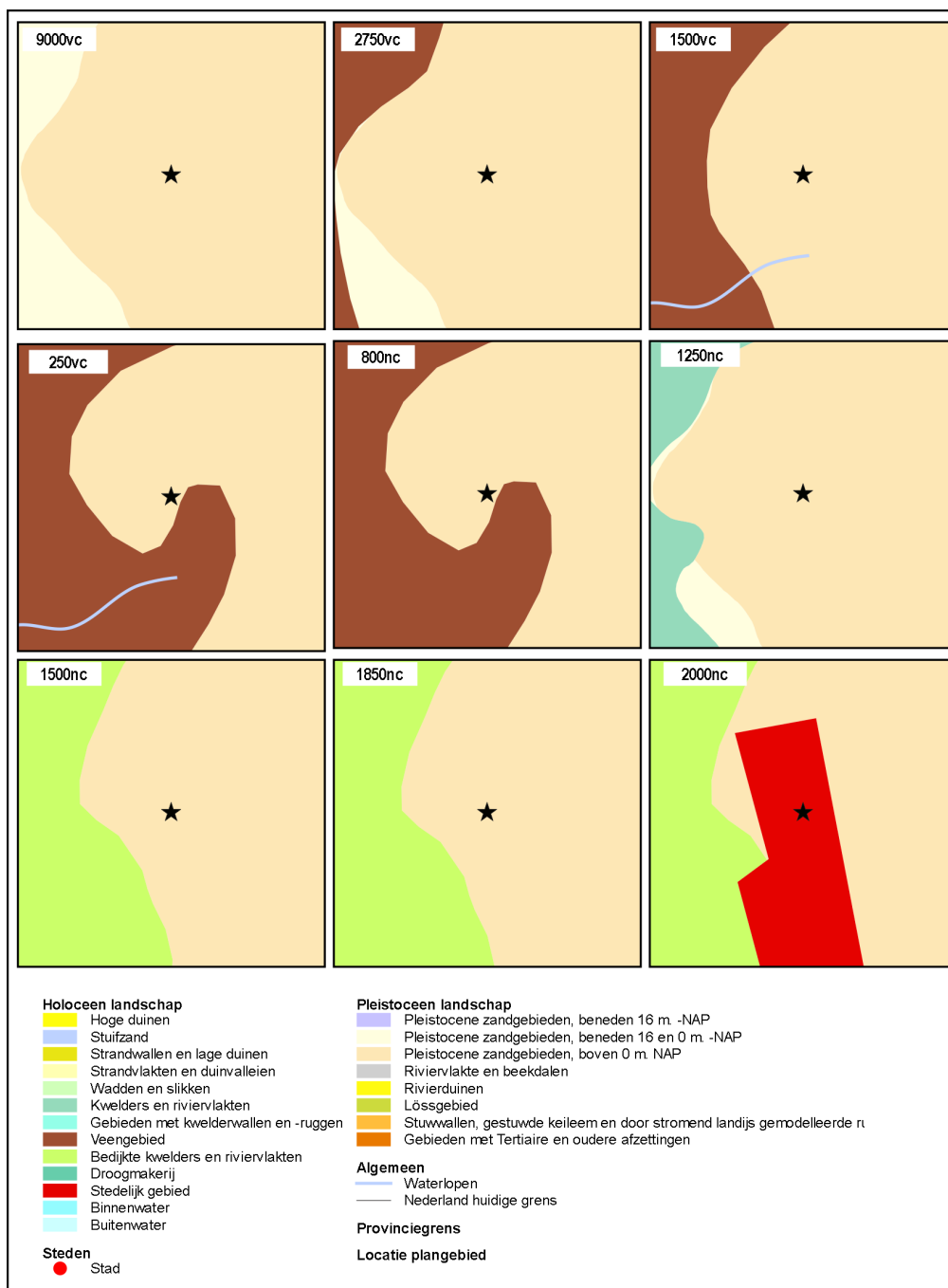
⁵⁶ overzichtstekeningen appartementen – principe plattegronden gevels en doorsneden, Vergouwen & van Rijen architecten d.d.
2 april 2020.

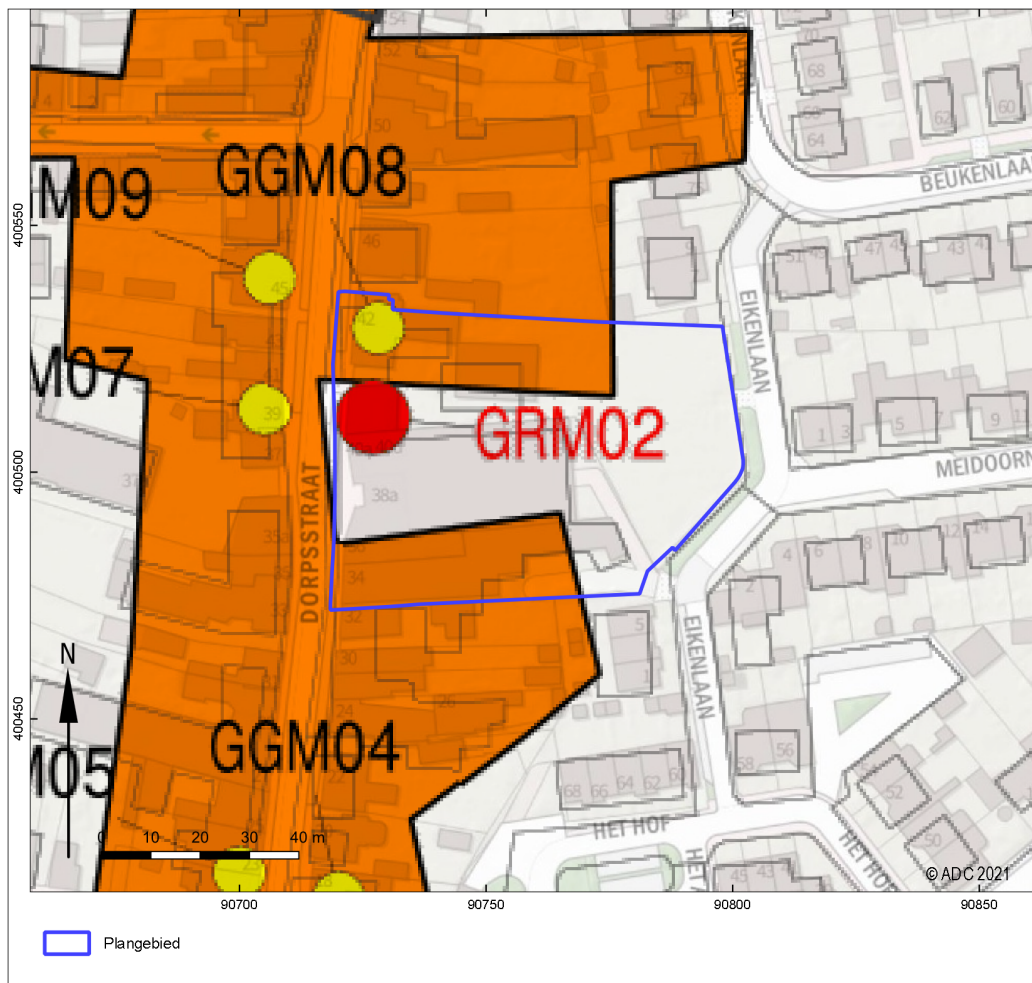
⁵⁷ overzichtstekeningen appartementen – principe plattegronden gevels en doorsneden, Vergouwen & van Rijen architecten d.d. 2 april 2020.

Afb. 6 Plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3)

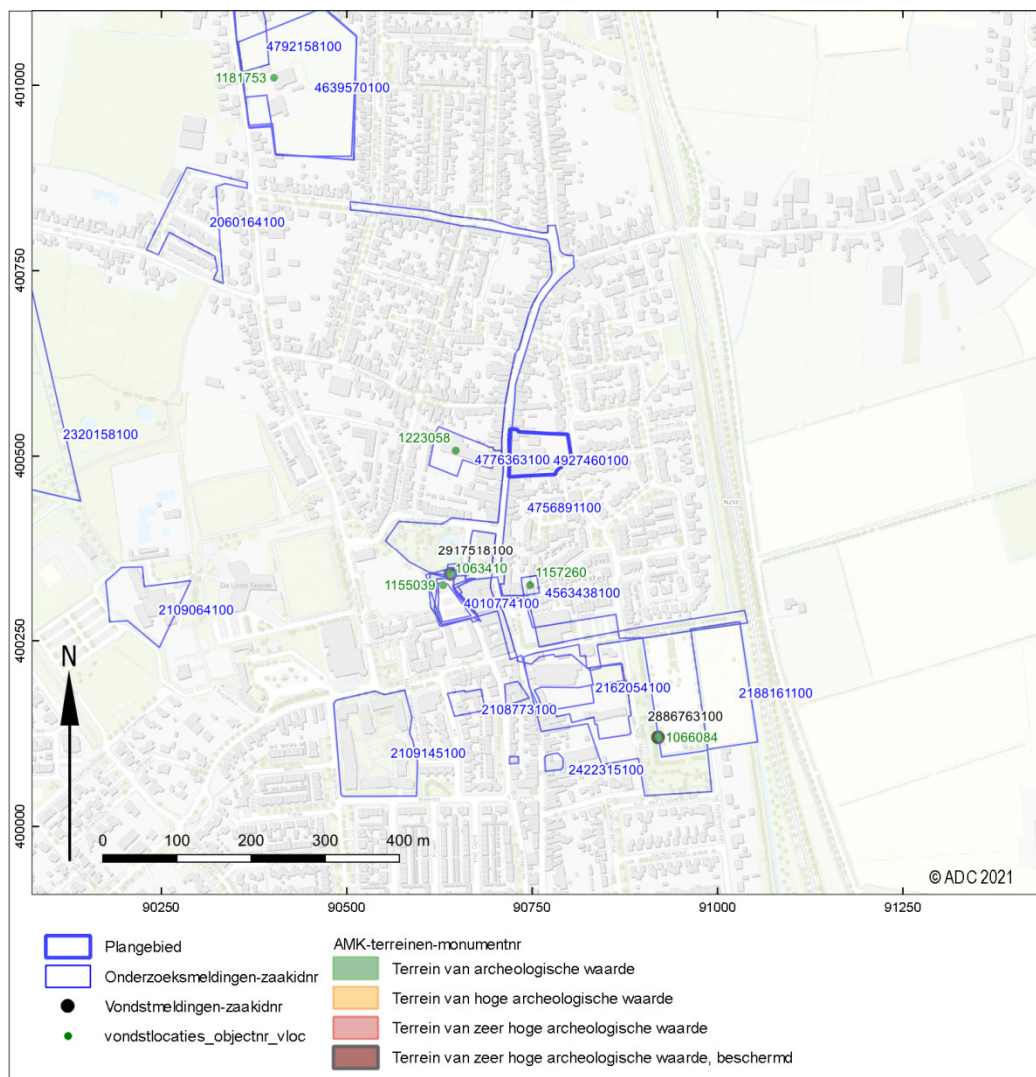

Afb. 7 Paleogeografische kaarten van de periode Laat-Paleolithicum – Nieuwe tijd (naar Vos & De Vries 2013)

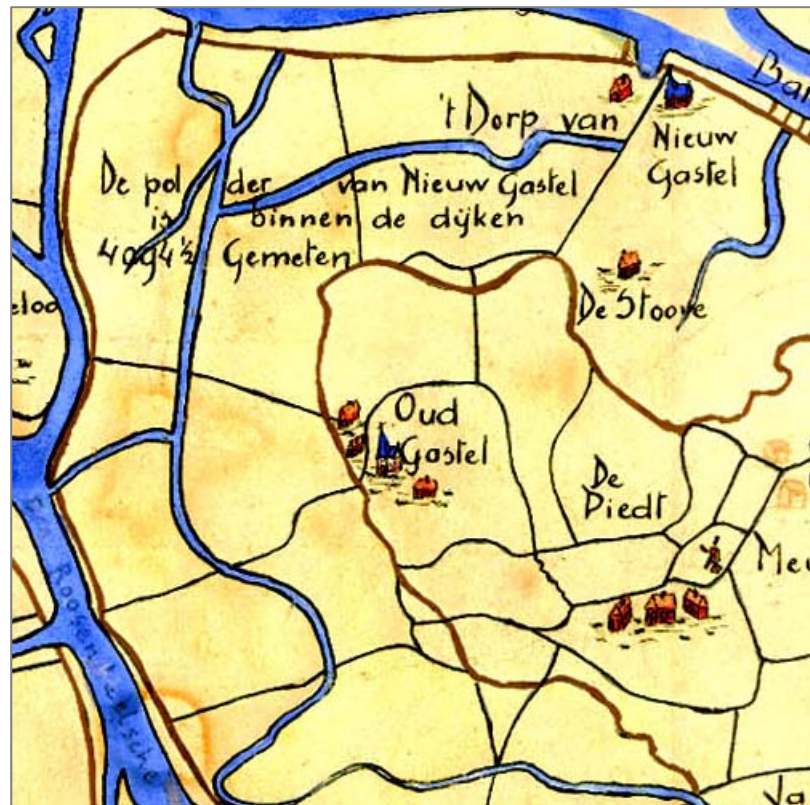

Afb. 8 Plangebied op een uitsnede van de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart stedelijk gebied Oud Gastel (naar Molenaar et al. 2005)

legenda		
historische bebouwing (kadastrale minuutkaart 1826)	archeologische verwachting	advies
 kern en verspreide bebouwing	hoog	Archeologisch onderzoek noodzakelijk. In vroege fase van planvorming archeologisch (voor)onderzoek laten uitvoeren (zie hoofdstuk 9 van het rapport).
 overig stedelijk gebied	laag	Archeologisch onderzoek niet noodzakelijk.
archeologische vindplaatsen (ARCHIS)		
 vindplaats	hoog	Behoud van archeologische waarden in huidige staat gewenst. Indien behoud niet mogelijk is in vroege fase van planvorming archeologisch (voor)onderzoek laten uitvoeren (zie hoofdstuk 9 van het rapport).
37072 ARCHIS-waarnemingsnummer		
gebouwde monumenten		
 Rijksmonument	n.v.t.	n.v.t.
 Gemeentelijk monument	n.v.t.	n.v.t.
ORM03 Rijksmonument-code		
OGM28 Gemeentelijk monument-code		
overig		
 oud RAAP-onderzoek		

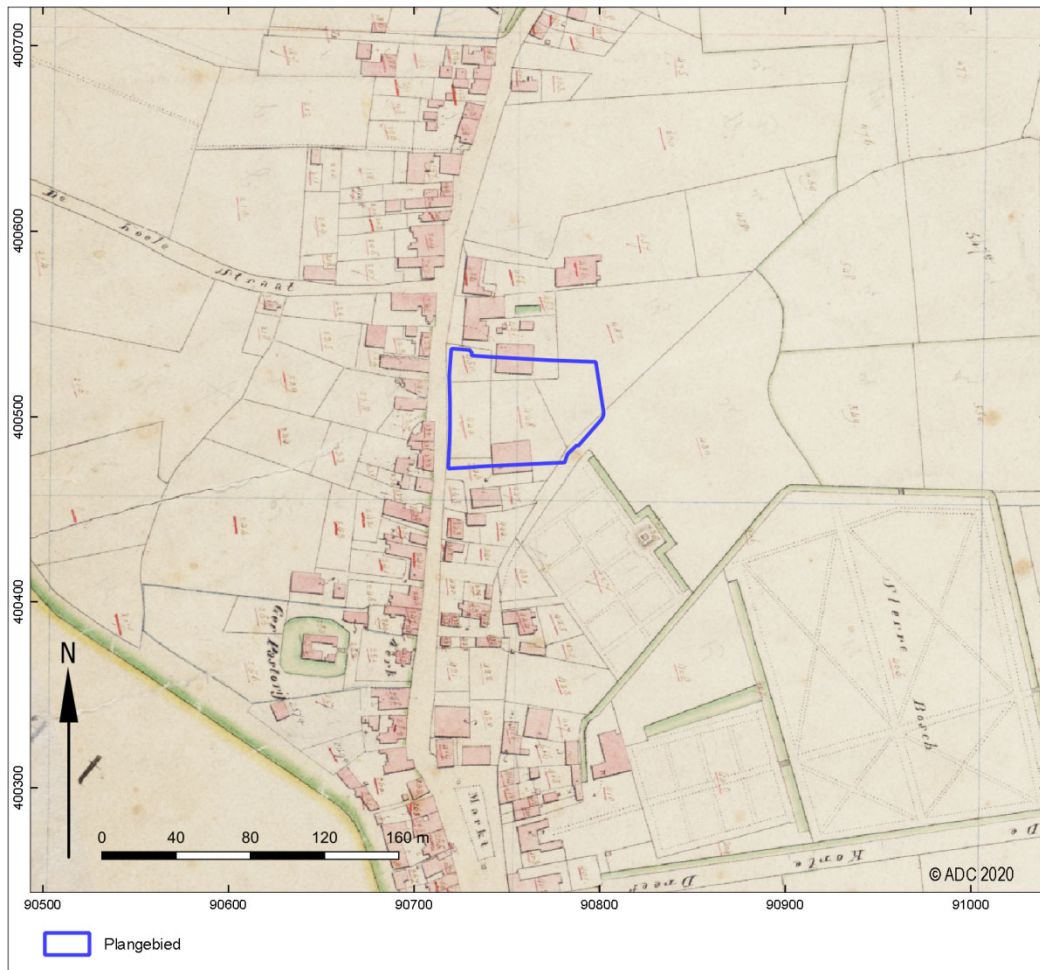
Afb. 9 Plangebied op een kaart met AMK-terreinen en Archis-meldingen

Afb. 10 Oud Gastel op een uitsnede van de kopie van de kaart van Jan Symonszoon Indervelde (1565)

Afb. 11 Globale ligging van het plangebied (blauwe cirkel) op een uitsnede van de Kaarte der Heerlykheden Oud en Nieuw Gastel (1746)

Afb. 12 Begrenzing van het plangebied geprojecteerd op het minuutplan van de gemeente Oud en Nieuw Gastel (1811-1832)

Afb. 13 Plangebied op uitsneden van Bonnekaarten en topografische kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw

Afb. 14 Foto uit 1968 van de Dorpsstraat ter hoogte van het plangebied met op de voorgrond het Mastboomhuis en op de achtergrond de woonhuizen die plaats hebben gemaakt voor winkelcentrum Oud Gastel